

SISÄMINISTERIÖLLE

Lausunto hallituksen esitykseen arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (luonnos SM2037479 00.01.05.00)
SM Dno-2019-2239

A-klinikkasäätiö kiittää mahdollisuudesta lausua esitysluonnoksesta näkemyksensä.

Esityksen tavoitteena on ehkäistä ja vähentää rahapelaamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja lisäämällä arpajaislakiin tätä tavoitetta tukevia uusia säännöksiä. Lisäksi esityksen tavoitteena on vahvistaa yksinoikeusjärjestelmän kanavointikykyä arpajaislailla säädettyyn rahapelitarjontaan rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen edelleen tehostamiseksi.

A-klinikkasäätiö pitää tavoitteita pääosin kannatettavina ja esittää, että esitystä täsmennetään vielä joiltakin osin.

Pelaajan rekisteröinti ja tunnistautuneena pelaaminen

A-klinikkasäätiö pitää pakollisen tunnistautumisen laajentamista perusteltuna ja tarpeellisena. Pakollinen tunnistautuminen tulee laajentaa kaikkeen rahapelaamiseen, myös arpapeleihin. Tunnistautumiseen tulee sisältyä pelihallinnan välineiden kattava käyttömahdollisuus, kuten aika- ja rahankäyttörajoitukset sekä pelaajan mahdollisuus estää rahapelien käyttönsä määrääjäksi tai kokonaan. Siksi pakollinen tunnistautuminen tulisi toteuttaa myös pelikasinoilla. Kattava tunnistautuminen olisi tärkeää myös riittävän ja kattavan pelaamiseen liittyvän datan tuottamiseksi rahapelitoiminnan kehityksestä.

Ehdotus ei sisällä pelihallinnan välineiden tarkempaa määrittelyä, vaan se on jätetty sisäministeriön asetuksin säädettäväksi. Asetuksenantotyössä tulisi kuulla rahapelihaittojen ja tutkimuksen asiantuntijoita.

Rahapelien ikäraja

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (Suomalaisten rahapelaaminen 2019) mukaan vuonna 2019 jopa 41 prosenttia 15–17-vuotiaista oli pelannut vähintään yhtä rahapelityyppiä. Tämä arvioidaan selittyvän alaikäisten arpapelien pelaamisen lisääntymisellä – kun vuonna 2015 16 prosenttia alaikäisistä oli pelannut arpapelejä, niin vuonna 2019 vastaava osuus oli 31 prosenttia.

Tutkimusten mukaan varhainen rahapelaamisen aloittamisikä lisää riskiä myöhemmille rahapeliongelmille. A-klinikkasäätiö esittää lisäystä arpapelien ostamisesta ja luovuttamisesta alaikäiselle siten, että rahapelejä ei saisi ostaa eikä välittää alaikäisille.

Rahapelien markkinointi

A-klinikkasäätiö pitää lähtökohtaisesti hyvänä rahapelien markkinointiin suunniteltuja täydennyksiä. Kannatettavaa on varsinkin erityisen haitallisten rahapelien pelikohdeinformaatiosta luopuminen, markkinointikieltojen asettamisen laajentaminen ja sanktiointimahdollisuudet.

Poikkeuksen muodostaisivat vedonlyönti- ja totopelit, joiden markkinointi sallittaisiin jatkossa Veikkauksen kanavointikyvyn tukemiseksi. Vedonlyöntipelaamista kohdistuu runsaasti yksinoikeusjärjestelmän ulkopuoliseen pelitarjontaan ja Veikkaus Oy:n näkemyksen mukaan vedonlyöntipeleihin liittyy tämän vuoksi voimassa olevassa arpajaislaissa sallittua pelikohdeinformaatiota laajempi markkinoinnin tarve. Urheiluvedonlyönnin markkinoinnin tulisi esityksen mukaan olla maltillista ja mahdolliset haitat huomioivaa.

Vedonlyöntipelit ovat korkean haittariskin pelejä. A-klinikkasäätiö pitää siksi markkinoinnin ja mainittujen ominaisuuksien sallimista ongelmallisena. Jos laissa ehdotetut maksuliikenteen estot toteutuvat ja pelaamisen kanavointi Veikkauksen vedonlyöntiin toteutuu sitä kautta, A-klinikkasäätiö ei näe myöskään vedonlyöntipelien laajemmalle markkinoinnille kanavointikyvyn turvaamiseksi perusteita. Pidämme rahapelihaittojen ehkäisyn näkökulmasta tarpeellisena, että erityisen korkean haittariskin pelien markkinointikielto koskee myös urheiluvedonlyöntiä.

Maltillisen ja välttämättömän markkinoinnin tapauskohtainen arviointi tuottaisi myös valvojalle jatkuvia käytännön ongelmia. Vedonlyönti- ja totopelien markkinoinnin salliminen ei myöskään ole linjassa muiden esitettyjen markkinointirajoitusten kanssa.

Markkinointitykälän muotoilusta tulisi poistaa lause, jonka mukaan tietoa haittojen ehkäisystä lisättäisiin tuoteinformaatioon vain, mikäli se on markkinointimateriaalissa käytettävän tilan vuoksi mahdollista.

A-klinikkasäätiö katsoo, että edunsaajia ei tulisi käyttää Veikkauksen tai sen tuotteiden markkinoinnissa. Myöskään sponsorimarkkinointia ei tulisi sallia niissä ympäristöissä, joissa sen kohdentumista ei voida varmistaa pelkästään täysi-ikäisiin.

Pelaajalle, joka on asettanut itselleen yhdenkin pelikohtaisen eston, ei tulisi kohdentaa lainkaan markkinointia.

Raha-automaatteja koskevat erityiset säännökset

Esityksessä on lähdetty siitä, että hajasijoitettujen automaattien sijoittelu asetetaan toimintasuunnitelman alaiseksi.

Kun kivijalkapeleissä ei ole kilpailua eikä siten tarvetta kanavoinnin turvaamiseen, A-klinikkasäätiö ei näe tarvetta sallia pelikohdeinformaatiota myöskään pelien sijoituspaikoilla. KKV:n kannan mukaan haittojen ehkäisyssä tulisi ottaa mallia esimerkiksi tupakkapolitiikasta. Tupakan markkinointi on kokonaan kielletty, koska on katsottu, että jo tuotetietojen tarjonta on käytännössä markkinointia. Varsinkaan arkisissa ympäristöissä ja asiamiesten tiloissa (ostoskeskuksissa, liikenneasemilla, kioskeissa ja vastaavissa) pelikohtaistakaan markkinointia ei tulisi sallia.

Käytettävissä oleva tutkimustieto tukee käsitystä, että rahapelien helppo saatavuus arkiympäristöissä kannustaa myös haitalliseen pelaamiseen, erityisesti, kun pelit ovat luonteeltaan erityisen houkuttelevia. Pelkästään automaattien määrän vähentäminen ei näytä olevan tehokas keino. A-klinikkasäätiö katsoo, että pelien sijoittaminen fyysisesti erilleen, joko pelisaleihin tai muutoin eri tilaan olisi perusteltua. Erillisen tilan käyttöä olisi myös helpompi valvoa sähköisin menetelmin kuin ostoskeskusten auloja.

Oikeudet tietojen saamiseen ja oikeus niiden luovuttamiseen

A-klinikkasäätiö kannattaa laajennettuja tiedonsaantioikeuksia ja niihin liittyviä tarkastus- ja kielto-oikeuksia. Myös Veikkauksen omia keinoja ja velvoitteita kontaktoida pelaajia riskien ehkäisemiseksi tulisi laajentaa ja vahvistaa, mikäli yksittäisen pelaajan pelikäyttäytyminen muuttuu selkeästi haitallisempaan suuntaan. Tämän tulisi sisältyä Veikkauksen omavalvontasuunnitelmaan.

Henkilötietoja tulisi voida luovuttaa salassapitosäädösten estämättä paitsi STM:lle ja THL:lle, myös tieteellisen pelihaittatutkimuksen käyttöön esimerkiksi kryptattuina.

Maksuestot

A-klinikkasäätiö kannattaa esitettyjä muutoksia, maksuестоilla on hyödyllisiä vaikutuksia sekä rahapelihaittojen ehkäisyssä että Veikkauksen pelien kanavointiin. Estojen tulisi kattaa myös PAF:n toiminta.

Lopuksi

A-klinikkasäätiö pitää esitettyjä esityksiä arpajaislain muuttamiseksi pääosin myönteisinä. Niiden avulla rahapelihaittoja pystytään ehkäisemään ja korjaamaan entistä tehokkaammin. A-klinikkasäätiö kuitenkin painottaa, että kaikkia käytettävissä olevia keinoja tulisi käyttää kokonaisuutena ja tasapainoisesti. Lisäksi kehitystä tulisi seurata aktiivisesti ja reagoitava tarvittaessa ongelmiin nopeastikin. Lainsäädäntö- ja asetustyö tai tieteellinen tutkimus toimivat suhteellisen hitaasti, joten olisi arvioitava mahdollisuutta laajentaa arpajaislain 52 §:ää siten, että pysyvää rahoitusta voitaisiin myöntää myös pelihaittojen käytännön ehkäisy- ja hoitotyölle, jossa edellytykset reagoida havaittuihin ongelmiin nopeammin ovat viranomaistoimintaa paremmat.

Helsingissä 4.2.2021

Henna Vuorento
vastaava kehittämiskoordinaattori
A-klinikkasäätiö

Olavi Kaukonen
toimitusjohtaja
A-klinikkasäätiö